

Св. Николай (Велимирович)

РАЙСКАТА ПИРАМИДА

Православна класика, 2014

*Посвещавам този превод на скъпите ми
Борис-Михаил, Деян, Весела и Екатерина*

И тъй, вие не сте вече чужди и пришълци, а съградани на светиите и свои на Бога, като се утвърдихте върху основата на апостолите и пророците, имайки Самия Иисуса Христа за краеъгълен камък, върху който цялото здание, стройно сглобено, възраства в храм свет чрез Господа, върху който и вие се съзидате в жилище Божие чрез Духа” (Еф . 2:19-22).

Увод

В стари, прастари времена египетските фараони строили пирамиди от камък. Някои от тях били високи петдесет метра, а други сто. Други пък били и над сто метра. Съществуват и такива, които са два пъти по-високи от храма Света София в Цариград, която е най-величествената църква на православния Изток. В действителност остава загадка, защо фараоните са съградили такива гигантски пирамиди. Всъщност всичко в древния езически Египет е енигматично, всичко е една приказка, едно предчувствие. Най-вероятно фараоните са строили тези исполински каменни съоръжения, мечтаейки за своето безсмъртие. Те са бленували за безсмъртието на тялото, въпреки че са се досещали и за безсмъртието на душата. При всички положения другият мотив за подобно строителство бил тщестлавието и съперничеството помежду им. Всеки един от тях желяел да се увековечи с паметник, който да противостои на времето и да се извисява, докато свят светува. В египетската „Книга на мъртвите” се дава пример с предсказанието на египтянина за приближаващия съд на бог Озирис и за безсмъртието на човека, само че същото е изразено с неясни догадки и се основава на гадания.

Древното египетско предположение за безсмъртието на човека е обявено в християнството като реалност. Единствено в християнската религия понятието за безсмъртието на душата е изчистено от всякакви фараонски заблуди, то е отделено от смътните езически видения и от фантастичните предположения и произволни гадания. Понятието за безсмъртието в християнската епоха се базира на съществуването на Единния Жив Бог и е свързано със спасителната жертва на Христа, с Неговото Възкресение и победа над смъртта. Така християнството на свой ред подтикнало човечите да издигат пирамиди. То подбуждало към подобен труд не само царете и известните хора, но и всички останали, които вярват в Христа и Го следват. Това станало така, защото всички християни по думите на Тайновидеца са наречени царе: „и Който ни направи пред Бога и Своя Отец царе и свещеници,” (Откр.1:6). Според казаното дотук почетен дълг на всеки християнин е да издигне една пирамида за себе си. Следователно колкото християни има на света, толкова пирамиди трябва да

съществуват. Обаче тези християнски пирамиди са доста по-високи от която и да било такава на фараоните. Но те не бива да се измерват с обикновен метър. Духовните пирамиди се издигат над Слънцето и Луната и над цялата материална вселена. Те се възнасят към небесата и само там стават видими в цялото си величие и красота. Те не се боят нито от времето, дъжда, вятъра, студа, бомбите, гранатите, нито пък от каквато и да било сляпа разрушителна сила. Целият свят е безсилен, стоейки пред християнските пирамиди. Те съществуват неподвластно на разрушения и на смърт. Пирамидите са си гарантирали безсмъртието в свят, в който името на смъртта не се споменава и жилото ѝ не се усеща. Всичко това е поради факта, че тези пирамиди са духовни и много по-реални от която и да е физическа действителност. Те се базират на духовен фундамент, построени са от дух, украсени са от дух, укрепени са от дух и са предназначени за духовното царство.

Необходимостта от такива пирамиди и планът за построяването им е обявен от Самия Господ Иисус Христос. А строителите им трябва да бъдат всички кръстени хора, вдъхновявани от всемогъщото съдействие на Светия Дух. Всяка от тези пирамиди се състои от девет основни етажа, а десетият е Кулата на радостта, с която Самият Творец коронясва всички съоръжения. Всеки етаж има по няколко свои отделни нива и множество отделения. А високите етажи се опират върху онези, които се намират под тях – естествено свойство и при обикновеното строителство на земята. Всяка една пирамида като цяло е толкова прекрасна и стройна, че човек не може да отдели поглед от нея. Както е известно, фараоните са изграждали своите пирамиди върху пясъка, донасяйки камък отдалеч. Християнските пирамиди са райски, базиращи се на самия твърд Камък, а този камък е Христос, за което великият апостол казва следното: „И тъй, вие не сте вече чужди и пришълци, а съграждани на светиите и свои на Бога, като се утвърдихте върху основата на апостолите и пророците, имайки Самия Иисуса Христа за краеъгълен камък, върху който цялото здание, стройно сглобено, възраства в храм свет чрез Господа, върху който и вие се съзиждате в жилище Божие чрез Духа” (Еф. 2:19–22). а един не особено висок бряг на синьото Генисаретско езеро седнал Божественият Строител върху зелената трева и започнал да нахвърля плана за новото здание. Обаче Той не го чертаел върху пергамент и не го рисувал с молив на хартия, а със страстни думи го запечатвал в душите на Своите ученици като елмазен печат върху податлив восък. Неговите първи думи разкриват с какво започва съзиждането на райската пирамида и как се строи първият етаж.

Първият етаж

„Блажени бедните духом, защото тяхно е царството небесно” (Мат. 5:3). Само тези слова произнася Божественият Строител за полагане основите на първия, най-големия и най-устойчив етаж, чийто фундамент трябва да носи върху себе си останалата част от зданието. Но казаните думи трябва да са ти достатъчни, о, християнино, ако само искрено желаеш да издигнеш царската пирамида, на която ще се радваш в Рая на вечността. Самият ти знаеш, че колкото по-дълбоко в земята са основите на сградата, толкова по-надеждна е тя. Нашата човешка бедност е много дълбока и скрита, така че доста от нас не могат да достигнат до нейното дъно. Обаче благодат ще имат онези, които се спуснат до самите низини. Бедността на духа не е някакъв дар, получен отвън, а е реално състояние на човека, което трябва само да се осъзнае. А до

осъзнаването на своята бедност се стига чрез сурови изпитания над самия себе си. Който успее да го постигне, ще достигне до разбирането на троякостта на бедността:

- 1) Бедността от гледна точка на своите познания.
- 2) Бедността от гледна точка на своята доброта.
- 3) Бедността от гледна точка на своите дела.

Бедността е висшата степен на нищетата. Когато човек размишлява за възможностите на разума си, за своите морални качества, или пък за своята дейност, той винаги стига до убеждението за своята преголяма нищета, направо казано бедност. Човек би искал да узнае своята съдба, би желал да разбере кой е, откъде е и как трябва да постъпва, плетейки конците на живота си. Но той вижда, дори ако самият е учен, че всичките му познания по отношение на своето невежество наподобяват на раковина, пълна с вода на фона на морските дълбини. Човекът би искал да превъзхожда по доброта всички останали същества на света, но вижда, че на всяка крачка попада в калната локва на злото и на жестокостта. Той би искал винаги да твори най-великите и грандиозни дела, но осъзнава, че без външна помощ не е способен на нищо. Така, откъдето и да го погледнем, човекът се убеждава в своята немощ и в нищожеството си. Останалите хора не могат да му помогнат, тъй като и те са нищожни и слаби, какъвто е самият той. Тогава човекът се обръща към своя Творец, пада в прахта пред Него, предава се на Неговата воля и Го призовава за помощ. Подобно осъзнаване на своята немощ и разбиране на пълната си нищожност се нарича нищета на духа. А нищетата на духа се противи на високомерието на духа. Освен това високомерието е много повече нищожество, отколкото нищета на духа. Осъзнаването и чувстването на своята нищожност е много по-малко нищожество, отколкото високомерие. Следователно високомерието – това е не само незнание, но и глупост. Високомерието е майка на всички глупости и на всички човешки злини. Да познаеш себе си, означава да съумееш да видиш своята немощ и своето нищожество, да достигнеш до съкрушение на сърцето и накрая, да протегнеш ръце към Господа за милост и да Го умоляваш за помощ. Съкрушението или смирението, които произтичат от правилното разбиране на нашата немощ, са основа на всички добродетели, база на духовния живот на всеки християнин, а те са фундамент на райската пирамида. Преподобният Йоан Колов е рекъл: „Смирението е вратата към Бога”. Веднъж злият дух се препирал със свети Макарий и накрая възкликнал: „Способен съм на всичко, Макарий, което и ти можеш, но само в едно ме побеждаваш – в смирението!” За смирението някой от светите отци е рекъл: „То не притежава език, за да говори лошо за другите, не притежава очи, за да вижда чуждото зло, не притежава уши, за да чува злословието на другите”. Който е осъзнал, че в нищожеството си не може нищо без Божия помощ, той е положил надежден фундамент в основите на своята райска пирамида. Без мен не можете да направите нищо, казал Господ.

На всяка крачка от сутрин до вечер разумният човек осъзнава истинността на тези думи. Така осъзнаването на това го прави голям пред Бога. Когато човек се освобождава от злия вятър на високомерието, тогава в душата му настъпва тишина и в нея пристъпва Светия Дух. А когато Светият Дух се всели в душата, тогава Той започва да строи там райска пирамида изцяло по Свое разбиране и по Своя воля, единствено под егидата на човека. О, православни човече, най-важното е ти да не пречиш на Божия Дух да се всели в теб и да съзижда. Най-важното е, православни човече, да презреш в себе си всичко онова, което в теб е от тебе си, а не от Бога, като

не е важно къде се намира то: било в областта на знанието или в чувствата, или пък в желанията. Бернард от Клерво е казал: „Който придобие право да опознае себе си, е презрян в собствените си очи”.

Не казвай високомернико: За какво ми е сам себе си да унижавам и унищожавам? Никой и не иска от теб да се унижаваш, само трябва да признаеш, че ти си по-ниско от Господа. Никой не иска от теб да станеш нищожество, просто признай вече съществуващата си нищожност, което от своя страна е безспорно. Веднага щом признаеш онова, което вече съществува и се изповядаш, ще имаш възможност да положиш първия камък в основите на духовното здание на своята душа. След това ще можеш да доизградиш изцяло първия етаж на райската си пирамида, като целият ще стане като от желязо: ще бъде здрав като железен и ще сияе с тъмен блясък като желязото.

ВТОРИЯТ ЕТАЖ

Когато първият етаж е изграден надеждно, тогава, православни човече, бързай скоро да съградиш и втория. Първият етаж не радва очите с красота, както и желязото не привлича особено погледите, но той е здрав и надежден, каквато е функцията на желязото, което се използва в строителството на сградите. Първият етаж е повече в земята, отколкото над нея. Той е почти незабележим, както и всяка основа. Смирението не се отнася към бляскавите добродетели. Първият етаж изцяло е съставен от мисли за своето лично нищожество и от усещания за немощ и нищожност. Вторият етаж е целият от сълзи. **„Блажени плачещите, защото те ще се утешат” (Мат. 5:4)**. Сълзите са чудесен материал! Толкова нежен, но затова пък надежден. Той прелива като камъка опал. И действително целият втори етаж, изграден от сълзи, изглежда сякаш е построен от скъпоценния камък опал. Високомерният не притежава сълзи. Той се хвали с това, че никога не плаче и няма да заплаче. Той не знае, че това е слабост, а не сила. От очите му капе сух огън, който опърля людските сърца. Високомерието се е образувало на много тънък пресъхнал слой от земя, намираща се върху камък. Освен това влагата се таи в дълбочината. Съкрушението пред Господа напомня на дълбока оран, където се появява влагата. Съкрушеният или смиреният духом плаче. Душата му винаги е пълна със сълзи, за което свидетелстват очите му. Някой сред православните Учители споменаваше за двата вида кръщения: едното с вода, а другото със сълзи. Друг Учител рекъл: „Плачи ден и нощ, и не знай ситост в плача си!” Можеш да си помислиш, че сълзите са признак на слабост. Не мисли така! Първите християни, които най-много от всички са плакали, с песен отивали към смъртта. „Сълзите са елей за очите”, казвал св. Антоний Велики. Най-големите грешници: Мария Египетска, Таисия и Пелагия са умилени душите си със сълзи и така станали светии. По същия начин станало и с хиляди други човеци. По този начин може да постъпвате и вие, православни люде. Всеизвестно е, че за смеха ще трябва да се каем, но дори само за една пролята сълзичка - никога. „Горко вам, които се смеете сега, защото ще се наскърбите и разплачете” (Лук. 6:25) - ето ви, свети слова, изречени от пресвети уста. Никога от семето на сълзите не е израствало зло, докато от семето на

смеха наистина е избуявало много зло. И въпреки това не всички сълзи са евангелски сълзи. За съзиждането на райската пирамида не са необходими сълзи на яростен гняв и сълзи на съжаление за загубено или неполучено земно богатство. Евангелските сълзи са тези сълзи, които се стичат от съкрушение и от покаяно сърце. Евангелските сълзи са тези сълзи, с които се тъгува за загубения Рай. Евангелските сълзи са тези сълзи, които се смесват със сълзите на децата и на страдалците. Евангелските сълзи са тези сълзи, които измиват вредата, която сме нанесли върху небесната Любов. Точно както се появява росата, когато хладният въздух се среща с топлия, така и сълзите естествено и леко се стичат от очите на човека, който се е срещнал с топлата любов на небесния Отец. „Сълзите ми бяха хляб за мене денем и нощем” (Пс. 41:4), си признава каещият се цар Давид, когато хладното му сърце се е срещнало с топлината на духовното Слънце. Онези, които никога не плачат, никога и няма да почувстват утешение. Само разплаканото дете може да се успокои, когато майка му го погали. Не е случайно, че този свят се нарича долината на плача. И Сам Господ, когато се явил в него, проливал сълзи. Човече, ти можеш да избираш единствено между плач и плач, но не между плач и липса на такъв. Или ти ще плачеш отчаяно и безнадеждно пред сляпата и глуха нирвана, или пък пред живия Утешител. Ако плачеш пред живия Утешител, ще получиш утешение. Сам Господ ще ти се яви като твое успокоение. И в тишината на твоята утешена вече душа, Той Сам ще съзижда по-нататък райската ти пирамида.

ТРЕТИЯТ ЕТАЖ

Блажени кротките, защото те ще наследят земята” (Мат. 5:5). Така третият етаж от райската пирамида се съзижда с кротост. Кротостта е внучка на смирението и дъщеря на плача. Най-великите личности от предшествашите години: Самуил, Йоан Кръстител и Приснодева Мария били измолени от Господа със сълзи. Самата кротост е изплаканата и измолена добродетел. Точно заради това кротостта е напълно неотделима част от споменатите личности както сълзите от сърцето. Кротостта може да бъде поставена едва на трето място, тъй като третият етаж се строи след първия и втория. Чак когато облаците се разпръснат, настъпва тишина и покой, по същия начин всяка кротост идва след плач. Кротостта е съществувала и в старозаветните времена. Например: „А Мойсей беше най-кроткият човек между всички човеци на земята” (Числ. 12:3). Същото се говори и за кротостта на праотеца Иаков и цар Давид (помени, Господи, Давида и цялата му кротост). Но чак от Христа кротостта влиза в числото на онези добродетели, необходими за израстването на човешката душа. Самият аз съм кротък, казал за Себе Си Синът Божий. И какъвто е Той, такива трябва да бъдат и Неговите последователи. Кротостта е първата добродетел на Христа, на която хората са обърнали внимание. Вижте, Агнеца Божий! - възкликнал св. Йоан Предтеча, като видял Месията на брега на река Йордан. В това време останалите, като се бутали и карали, бързали да отидат при него, при Пророка, за да чуят Неговите слова и да приемат кръщение. Докато Иисус не бързал, а си вървял кротко, заобикаляйки покрай

другите като агънце, което никой не закача и не обижда. Той ходел като агънце, което заобикаля всекиго и избягва сблъсъците. Кротостта се проявява преди всичко в стремежа да не се заемат първите редове. А това произтича от абсолютната преданост пред Божията воля. Кроткият знае, че Творецът поставя хората там, където Той иска и първият е готов да се покорява на Божията воля както в първите редове, така и в последните. За него няма значение, къде Господ ще го постави, а най-важното е той да изпълни Божията воля, независимо къде се намира. Кроткият знае, че и последните, ако се предадат на Божията воля, ще придобият по-славен венец, отколкото онези, които са си пробили път до първите редове, за да извършват своята лична воля. Кротостта може да се изрази и по следния начин: да не се обижда никого и търпеливо да се понася всякаква обида. В действителност агнецът е образ на кротостта. Представете си Христа, застанал пред озверелите съдии. Тогава, когато те крещали, карали Му се, плюли в Него и си разкъсвали дрехите, Той стоял безмълвно като безгласен агнец. Мирната тишина на Неговата душа била подобна на сиянието на покоя над разпенено от бурята море. Тази тишина била толкова чудесна и непостижима, че апостолът заклева с нея християните, казвайки: „Сам аз, Павел, ...убеждавам ви с Христова кротост и благодост” (2Кор. 10:1). Апостолите наподобявали напълно своя Учител в кротостта си. Той им завещал да бъдат агънца сред глутница вълци, т. е. заръчал им да бъдат кротки сред наглите и търпеливи сред отмъстителните. Той ги учел на търпение както кърмещите майки, които страдат от кърмещите се чеда, но търпеливо понасят тези мъки: „макар и да можехме да се явим с важност като Христови апостоли, при все това ние бяхме благи среди вас, също както кърмачка се нежно отнася с децата си” (1Сол. 2:7). Някои посетители, които навестили един светец, се учудили как този свят човек понася ругатните на овчар, който му се карал в близост до неговата колибка. Тогава първият отговорил следното: „Уча се да понасям злото с търпение, като по този начин си казвам: как ще мога да понеса по-голямото зло, когато то дойде?”

Един друг старец пък бил постоянно обиран от съседа, който му прислужвал. Когато последният бил в покоите на стареца, той задължително нещичко взимал и си го прибирал. Старецът забелязвал всичко, но нищо не му казвал. Но когато настъпил последният час на стареца и всичките му съседни се събрали около смъртния му одър, той целунал ръката на своя слуга с думите: „На тези ръце съм задължен за това, че сега отивам в Царството небесно”.

О, вие кротки люде, ще получите в наследство цялата земя. Недоумявате как така ли? По същия начин, както и апостолите. Чии имена са по-известни по цялата земя днес повече от техните? Словата на кого от властелините се чуват навсякъде по света, ако не на апостолите? Тези, които не притежават кротост, няма да наследят и педя от земята нито тук, нито в Рая. И ти, християнино, съзиждай третия етаж от своята райска пирамида с кротост. Кротостта се уподобява на скъпоценния камък аметист, който прелива в прекрасни нежни оттенъци.

ЧЕТВЪРТИЯТ ЕТАЖ

Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят” (Мат. 5:6).

Планът за съзиждане на четвъртия етаж от райската пирамида се състои от жаждата за правда. Тук се създава необходимостта от правда, основаваща се на страстното желание по истината по подобие на глада и жаждата. Гладът и жаждата по всяко време са били основателен мотив за съзиждането на земята. Обаче в случая става дума не за плътските измерения на тези явления, които се засищат с хляб и с вода. Тук говорим за един много по-велик глад и за по-величествена жажда, за такива глад и жажда, каквито душата на кроткия човек носи в себе си и които цялата земя с всичките си ястия и напитки не може да утоли. Кроткият човек, човекът агънце винаги казва, че е сит и доволен, защото мълчи и търпи. По своята същност великата жажда за правда се крие в недрата на неговата душа като невидим вулкан. Лесно е да се засити един високомерен човек, т. е. такъв, който всичките дни от живота си използва за разрушаване на собствената си душа. Той се храни с всякаква земна мръсотия; само трябва да го подбутнеш напред и да го поставиш начело на керван от хора - и той ще бъде сит и доволен. Обаче този, който е издигнал първите три етажа от райската пирамида на своята душа, нищо земно, преходно и тленно не може да го насити. Той гледа на света с Божиите очи, мисли с Божия ум и търси Божията правда. Под правда тук се подразбират истината и редът, каквито са посочени от Господа в Откровението: истината за Твореца, истината за света, истината за човека, истината за целите и истината за пътя. Истина означава ред вътре и отвън, ред в душата, ред в тялото, в обществото, ред по целия свят, ред навсякъде - това е истината. По-точно казано, правдата се състои от две части: знание за истината и използване на истината. Всичко това, което е необходимо на човек да знае и да извършва, за да се приближи до Господа Бога и да Му угоди, е наречено с една дума - правда. Фарисеите не са жадували за правдата, тъй като са твърдели, че я имат при себе си. Пилат също не е жадувал за правда, въпреки че е питал Исуса: Какво е истината? Ненаситните и жадни за правда били всички онези, които от самото начало са тръгнали след Христа и не Го оставили до смъртта. И днес жадните за правда ще бъдат тези, които жадуват за Христа, тъй като Исус Христос представлява цялата пълнота на правдата, цялата истина и целия ред, както Самият Той казва за Себе Си: „Аз съм пътят и истината...” (Йоан. 14:6). На тези, които са ненаситни и жадуват Христа като съвършенство на правдата, е казано, че ще се наситят. Повярвали на обещанието, много християни са презрели плътския глад и светската жажда и са тръгнали да търсят утоляване на духовната си жажда. Много сред тях оставяли всичко светско и ставали отшелници в пустинята, затваряли се в пещери, превръщали се в безмълвници, изкачвали се на стълбове, за да отгледат в себе си духовна жажда и за да могат с тази отхранена жажда да се наситят с небесна правда, т. е. с Господа Исуса Христа. Те жадували по Небесата, а светът жадувал по тях. Император Константин Велики извикал от

пустинята св. Антоний само за да го види. Император Теодосий умолявал стареца Зиновий да дойде от Египет в Цариград само за да го види и да го послуша. Император Льв се отправил в пустинята само за да види Мойсей Мурин, светия човек.

Виждате ли, че всемогъщите земни властелини в чиито души се пробуждала духовна жажда, са слизали от своите престоли и са търсели среща с онези, които се чувствали най-жадни и които ден и нощ страстно се стремели към насищане с Божията правда от небесната трапеза. И въпреки, че те до края на живота си чувствали отгледаната възвишена жажда, светът ги смятал за сити и удовлетворени. Те се отнасяли към светската ситост като към глад, а светът пък считал техния глад за ситост. В действителност да си избереш жажда, било истинско изкуство. Между двата вида жажда Божиите слуги избирали небесната и с нея те съградили четвъртия етаж на своята райска пирамида, стабилна и великолепа точно като скъпоценния камък смарагд. Те мислили само да се наситят духовно. Но лъжовната светска жажда за удоволствия никога не може да се утоли нито на този, нито пък на онзи свят. Припомнете си какво е рекъл Твореца с устата на Пророка: „ето, рабите Ми ще ядат, а вие ще гладувате; рабите Ми ще пият, а вие ще се мъчите от жажда; рабите Ми ще се веселят, а вие ще бъдете в срам;” (Ис. 65:13-14).

ПЕТИЯТ ЕТАЖ

Блажени милостивите, защото те ще бъдат помилувани” (Мат. 5:7). Който е ненаситен и жадува за висшето богатство, нима той ще се стиска и ще се задоволява с по-евтиното? Който жадува по непреходната Божия правда, нима той ще стисне в дланта си тленния прах? Който мечтае за безсмъртната риза на духа, нима той ще плаче за рокля и риза от трева?

Милостинята за подобен човек е така естествена за пътешественика, който тръгва на дълъг път и раздава на съседите си всичко, което само ще му е в тежест. Раздаването на материални предмети е най-малката жертва, но и необходима. Грижата за човешката душа е доста по-голяма жертва. Утвърждаването на ближните в истината, наставляването им по пътя на правдата и молитвата за тях - това е огромна жертва.

Най-голямата жертва е да отдадем живота си за своите ближни. Тази милост е явил Христос на целия човешки род. Милостта е толкова огромна, че тя не може повече и да се нарича с тази дума, а променя името си с - любов.

Милостинята може да произтича от различни източници както от чисти, така и от мътни. Най-чистият източник на милост е състраданието. Състраданието - това е милващото сърце. Когато някой със сърцето си състрадава на затворника и му помага в името на милостивия Господ, тогава милостта му произлиза от чист източник и има

висока цена на ангелските небеса. Припомнете си прекрасните повести за двамата души, които са наречени милосърдни: става дума за св. Йоан Милостиви и за Филарет Милостиви. Онзи, който цени повече земните блага, отколкото душата си, той не може да бъде милосърден. Когато св. Григорий Двоеслов бил избран за Римски епископ, той много се боял да не се лиши от своята бедност. Казват, че последният се страхувал да не загуби бедността си, както някой богаташ се боял да не загуби богатството си. В Светото Писание четем: „Милосърден човек прави добро на душата си, а жестокосърден разрушава плътта си” (Притч. 11:17). Когато правиш нещо за някого, за себе си го правиш двойно и стократно повече, тъй като Господ вижда всичко и ще ти въздаде. Преподобната майка Сара казвала, че състраданието може да се възпита. „Прави милостиня отначало дори заради човеколюбие, -казвала тя, защото така в един момент ще привикнеш да правиш милостиня от страх Божий”. Серафим Саровски на свой ред съветвал: „Ако нямаш нищо, което би могъл да дадеш на бедния, помоли се на Господа за него”. Господ казал на един немилосърден народ: „милост искам, а не жертва”, т. е. по-добре бъдете милостиви един към друг, отколкото да Ми принасяте жертви. Вижте само колко Господ обича хората! Той смята нашата милостиня към хората за жертва към Самия Него. Без Него ние не можем да бъдем милостиви към останалите. Правилната ни представа за хората като към братя се таи в правилната ни представа за Бога като към Отец. Така всеки кръг, изграден от добрите ни дела към някого, винаги си има свой център в Бога.

Обаче колкото е ясна Божията заповед за милосърдието, толкова е явна Неговата заплаха към немилосърдните. Нея апостол Наков е изразил по следния начин: „съдът ще бъде безмилостен за оногова, който не е показал милост.” (Иак. 2:13). А милосърдният ще бъде помилван на Страшния Съд от Господа. Милосърдният ще бъде помилван в безсмъртното Христово царство. Милосърдният ще бъде помилван и ще бъде вечно любим за ангели и праведници. Така с милостта се съзидва петият етаж от райската пирамида. Всеки камък на този етаж е създаден от някаква милост било то към своята душа, било към останалите люде, към животните или пък към каквато и да е Божия твар. И целият този етаж сияе с небесна светлина, сякаш е създаден от скъпоценния камък сапфир. Това е петият етаж от райската пирамида.

ШЕСТИЯТ ЕТАЖ

Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога” (Мат. 5:8).

Чистотата на сърцето се съзидва върху милостта. Това е толкова естествено, колкото е и фактът, че шестият етаж се опира на петия. Егоистът и скъперникът никога няма да почувстват онова блаженство, което се нарича чистота на сърцето. Те никога няма да успеят да построят шестия етаж от своята райска пирамида, защото не са издигнали

петия. Авраам е бил изпълнен с милосърдие, което му е помогнало да изчисти сърцето си, и с чисто сърце той прогледнал Господа. Защо обаче не се говори за чистотата на душата, а обсъждаме тази на сърцето? Защото сърцето е съсредоточието на душата. От сърцето излизат помислите, в сърцето се таят желанията и в него се загнезждат всичките страсти. Именно затова е даден съветът: „От всичко, що е за пазене, най-много пази сърцето си, защото от него са изворите на живота” (Притчи. 4:23). Докато сърцевината на дървото е здрава, клонките без опасение могат да се удрят по ствола. Обаче за никъде са стройните клонки и изобилието от листа, ако сърцевината бива разяждана от червеи. Св. Симеон Нови Богослов наричал греховете червеи. Греховете за човека са същото, както и червеите точилари за дървото. Никакви грехове не разяждат толкова силно сърцето на човека както тайните. Извади червеите на слънце и те ще изсъхнат. Сподели за греховете си поне на един единствен човек и те ще ти бъдат простени, ще изчезнат. Както червеите, така и греховете са силни единствено сред мрака, само сред мрака. Докато Давид се придържал строго към Божия закон, той разговарял с Господа и с лекота се подчинявал на Божията воля. Но в момента, в който той нарушил Божия закон, Господ престанал да говори с него и общувал с него чрез други пророци.

Чистото сърце е огледало, в което Господ обича да се оглежда. Господ Бог е записал Своето велико и страшно име навсякъде, а Неговото присъствие се отгатва във всяка загадка на природата, но директно без загадки Той се показва в чистото сърце на човека. Ето как човекът може да се извиси над своята природа! Колко голяма е славата и радостта на човеците, които се удостояват с честта да приемат в теснината на сърцето си Твореца като гост! Това е толкова велико щастие за людете, че онези, които не са надзърнали във Витлеемските ясли и не са видели до какви дълбини Бога Любов може да се спусне, трудно ще повярват на това. Човек може да се превъзнесе и да падне, но Господ не може да се превъзнесе, Той може само да осени. Господ Бог няма къде да се превъзнася над Самия Себе Си, а на човека е дадена възможността да се възвисява над себе си и да се превъзнася до висините на Божеството. Поради слабостта си той пада долу, но с Божията сила се изкачва. Човек трябва само да подготви сърцето си, да го изчисти от мръсотията на дребните прегрешения и от товара на едрите грехове, а всичко останало ще направят Божията сила и Любовта на Господа Бога.

Сърцето се очиства с вяра, надежда и любов, със страх Божий и очакване на смъртта и на Страшния Божий Съд, с изумление пред тварите, създадени от величието и могъществото на Всевишния, с изпитване на Божия Промисъл, с търпение, кротост и милосърдие, както и с много други добродетели. Но дори и ако човешкото сърце се очисти с всичките тези средства, в него все още остава мириса на земята, греха и смъртта, и той ще присъства дотогава, докато Светият Дух като вятър от поднебесните височини не го проветри и като мълния не го напълни със Своя озон. Не случайно Отците на Църквата твърдят следното: когато дори и спомените от извършения грях

изчезнат, едва тогава може да се каже, че сърцето се е очистило. Чистотата на сърцето прилича на планински кристал, така че шестият етаж от райската пирамида е изграден от него. Небесната светлина преминава през неговите прозрачни стени и не намира прегради. Там не са останали ни най-малки следи от мръсотията на греховете и нищо не препятства на небесата да осветяват всички ъгълчета и кътчета в душата на споменатия етаж.

О, християнино, когато пристъпиш в Божието Царство, устройството на душата ти ще зарадва пречистите Господни ангели, младенците, които Господ рано прибра при Себе Си и девствениците, които в девството си са преминали през моста на смъртта в Рая. На своя шести етаж, на етажа на чистотата ти ще ги срещнеш всичките и с тях ще се насладиш на съзерцанието на лика на Господа.

СЕДМИЯТ ЕТАЖ

Блажени миротворците, защото те ще се нарекат синове Божии” (Мат. 5:9). Чистотата на сърцето е основа на мира, тишината и покоя. На нея се базира седмият етаж от райската пирамида, която се възнася към небесата. Не може да бъде мирно сърцето, което се изпълва с лъжовни помисли, безумни желания от нашия тленен свят и похотливи страсти, тъй като всичко казано дотук предизвиква вълнение сред водите и надигане на мрачни бури сред просторите на житейското море на човека. Сред висотите дори се очистват мъгните води от застоялите локви. Възнеси и ти човече своето сърце във висините и тогава небесата ще го очистят. След това в чистото ти сърце ще се всели покой и в спокойното огледало на душата ти ще се огледа Господ Бог. Мирът и покоят са духовна наслада. По подобие на това чистотата на сърцето също е духовна наслада. Този, който има мир в себе си, притежава огромна наслада в своята душа. А насладата никой не е в състояние да му я отнеме. Който притежава мир в душата си, той има при себе си Христа, защото е казано, „...Той е нашият мир...” (Еф. 2:14). Който се придържа към Княза на мира, той непременно ще се сдобие с мир в душата си, тъй като Христос е наречен: „Княз на мира” (Ис. 9:6). Който по време на буря спре на брега на Дарителя на мира, той ще получи мир и ще престане да се страхува, защото Христос е Дарител на мира, нали Той е рекъл: „Мир ви оставям; Моя мир ви давам;” (Йоан. 14:27). Онзи, който казва, че в него се е вселил Господ, той също твърди, че притежава мир в душата си.

Само чрез Христа можем да се сдобием с мир в душите си, защото без Него никога няма да го получим. Апостол Павел говори доста за примирение с Господа. Обаче това примирение не означава сделка на нашата воля с Божията такава, а пълно и радостно подчинение на нашата воля с Божията такава. Апостол Павел казва и за нашето примирение с останалите люде, означаващо съгласие между нашата воля с тази на

другите. Хората са се опитвали да се договорят и да стигнат до съгласие помежду си хиляди години, но не са се примирили. Ето затова апостол Павел твърди, че да се сдобием с мир между хората, може единствено чрез всеобщо признание на Божията воля. Като се викне, така и да се откликне. Който се вслушва в Божия мир в себе си, той ще откликне на него, ще го излъчва наоколо, и то без особени усилия съвсем естествено с лекотата на диханието си. Оттук и да твориш мир, означава да приемаш и да отдаваш. Да приемаш мир от Господа и да го предаваш на хората (и на зверовете) около себе си. Да, и на зверовете! Припомнете си, че светите Божии люде са живели в мир, дори и с дивите зверове и са ги галили като кротки агънца.

Следователно да създаваш мир, означава да носиш мир и на зверовете, както и изобщо на цялата заобикаляща природа, тъй като на природата нищо не и пречи така както грешното безпокойство на човека. Мирът у хората не идва от природата, а напротив мирът в природата идва от човека. Веднага щом между хората настъпи мир и природата започва да му се наслаждава.

Миротворецът ще бъде наречен син Божий. Той ще бъде наречен с това, с което Христос съществува през вековете. Миротворецът извършва делото на Христа. В името на небесния Отец той призовава хората към братство и в името на любовта към Бога призовава към братолюбие. За да внесе мир в отношенията между хората, той им напомня за техния произход и издига на по-високо ниво родството. Единствено на това по-високо ниво може да се придобие настоящият мир и постоянният такъв. Гражданският мир не е устойчив, здрав е само братският. Не съгражданите, а единствено братята могат да приемат и да притежават Божия мир, истинския такъв. Миротворецът неминуемо проповядва великото и близко родство на Божието семейство, той е проповедник на небесното отечество и човешкото братство. Вие сте братя, тъй като имате един Отец на небесата! Това е негов непогрешим аргумент в полза на мира, на който никой разумен човек не може да противоречи. Той е най-възвишеният и вдъхновяващ аргумент в полза на постигането на мир между хората. Заради него миротворецът се обръща непрекъснато към наскърбения Бог със следната молитва: „Прости им, Господи, защото те не знаят какво правят; прости им, те са Твои деца, а Ти си им Отец!” И Отецът се вслушва в своя син миротворец, и чрез него дарява на хората Своя Свят Дух, Който донася небесния дар на мира на озлобените хора. А мирът е здраве. Така с миротворческа дейност се съзижда седмият етаж от райската пирамида. Той е построен сякаш от чисто злато и благородно мъждука сред тишината.

ОСМИЯТ ЕТАЖ

Блажени изгонените заради правда, защото тяхно е царството небесно” (Мат. 5:10).

Онзи, който построи висока къща от земен материал, задължително ще предизвика завистта на своите зли съседи. А този, който издигне райска пирамида от духовен

материал, непременно ще предизвика ненавистта на бесовете. Най-много последните мразят тези, които са се сдобили със здрав душевен мир и притежават дара на примирението на скаралите се братя, тъй като бесовете намират особена наслада в кавгите между хората. Те биха искали човеците да живеят в постоянни дрязги, да са нещастни и по този начин да се разроптаят срещу своя Творец. Тяхната задача от самото начало е да накарат хората да се разбунтуват срещу Господа. На тях им е бил мил убиецът Каин, а не кроткият Авел. Те обичат Исав, а не Яков, любят Саул и ненавиждат Давид, обичат Каяфа и мразят Гамалиил, любят Савел и ненавиждат Павел. Точно заради това неуморно преследват праведниците. Бесовете пакостят на праведника лично, но в повечето случаи чрез хора с гнила душа. Те събират заедно всички онези, които са морално слаби и ги насочват срещу Божия герой, срещу юнака на Господнята правда. Господ вижда това, но допуска немощните хора и бесовете да нападнат Неговия слуга. Всевишният го прави, за да може немощта да се прояви многократно - и така да се посрами. Премъдрият го допуска, така че хората да видят и да се убедят, че правдата и в дрипи е по-силна от неправдата с корона и възкачена на престол. Всеблагият разрешава всичко това, за да украси Своя слуга още веднъж с венеца на победителя. Както крадците и разбойниците нападат богатите по света, така и злите бесове и заблудените хора нападат духовния богаташ.

Светият Нил споделя своя опит, казвайки: „Ако ти се молиш истински, бъди готов за бесовско нападение”. Апостол Павел разказвал на Тимотей, как той претърпял страдания и гонения, които го сполетели в Антиохия, Икония и Листра: „...каквито гонения претърпях; и от всичко ме избави Господ. Па и всички, които искат да живеят благочестиво в Христа Исуса, ще бъдат гонени” (2Тим. 3:11-12). Обаче Господ Бог е предвидил всичко и не го е скрил от Своите ученици (Мат. 10). Апостолите били гонени с камъни от едно на друго място. Ненавистниците на Исуса преследвали св. Атанасий като див звяр. По същия начин бил преследван и гонен Мелентий Антиохийски. Св. Йоан Златоуст пострадал и умрял в изгнание. Същото се случило и с Олимпиада Благочестива. Неизмерим е броят на претърпелите страдания в името на Христа. Св. Василий Велики отговорил на съдията, който го заплашвал с изгнание, че той може единствено да се радва на това, защото е невъзможно да бъде изгонен някъде, където Господ Бог го няма. Мъдрият Йоан Златоуст тълкува плодовете на гонението по следния начин: „както растението, което расте бързо, когато го поливат, така и нашата вяра процъфтява по-силно и се умножава по-бързо, когато е подложена на гонения”. Заради това, че Синът Божий е бил гонен и всички Божии синове по благодатта биха желали да бъдат също гонени. Те приемали това за награда и знаели, че страдат заради Божията правда. А страдането в името на Божията правда е отличен материал за изграждането на райска пирамида. Осмият етаж от тяхната райска пирамида се базира здраво върху предходните седем етажа, а целият той свети с чудна светлина както скъпоценният камък топаз. Когато тези християни се преселят в Христовото Царство, те на този етаж ще разговарят радостно и весело с всички онези, които са били гонени за Божията правда от създаването на света.

ДЕВЕТИЯТ ЕТАЖ

Блажени сте вие, когато ви похулят и изгонят, и кажат против вас лъжовно каква и да е лоша дума заради Мене” (Мат. 5:11).

Ще стане дума отново за гонения, но малко по-рано говорихме за гоненията в името на правдата, а тук - за гоненията в името на Христа. Там правдата представляваше самата система на християнската истина и поведение, а тук цялата Божия правда е превъплатена в Исуса Христа. Тези два етажа от райската пирамида, за които говорихме, са създадени от един и същи материал - от страданията в името на правдата или от такива за Христа. Но споменатите страдания са толкова скъпо ценени за строителството на двореца на душата, че Господ ги повтаря два пъти и двойно награждава за тях, сякаш поставя два печата, с които потвърждава истинността на всичките предишни добродетели. Разликата се състои единствено в това, че в този последен случай става дума за доста по-мъчителни и пронизващи страдания, отколкото споменатите по-горе.

Безчестието, гоненията, лъжата, клеветата, ругатните - и всичко заради Христа, се стоварват върху верния като последни и най-страшни изкушения. Под подобен натиск и най-стабилният камък става плосък, така че къде ще се противи човешкото сърце. Под такъв напор на вълните се избелва и най-мръсното петно, така че къде ще се скрие човешката душа. Тук става дума за мъченичество в името на Христа. И онзи, който от добра воля приема даденото мъченичество, той си спечелва безценен материал за съграждането на деветия етаж от своята райска пирамида. Тези, които са успели отлично да построят първите осем етажа от двореца на своята душа, не желаят повече нищо на този свят, освен мечтата от цялото им сърце да отдадат живота си за своя Господ. Подобна жажда за мъченичество е била винаги жива от апостолски времена до наши дни. Когато езичниците повели към кръста св. апостол Андрей Първозвани, за да го разпънат, апостолът възкликнал възбудено и радостно: „О, сладък Кръст, колко дълго съм те чакал и съм си мечтал за такава участ!” И св. Антоний, изпълнен с всевъзможни добродетели, имал на стари години едно единствено желание: да бъде измъчван и убит за Христовата вяра. Заради това той изоставил своята пустиня и отишъл в Александрия, където спорил с еретиците само за да загине от ръцете им. Обаче Божият Промисъл не бил такъв и Антоний тихичко умрял в своята пустиня.

Представете си само процесиите от християнски мъченици, отиващи на своята голгота, как весело пеят по пътя си духовни химни, сякаш се отправят не на смърт, а на сватба. Светът не е виждал по-чудесен пример през цялата си история. Много от тези мъченици са се трудили дълги години, издигайки райски пирамиди за своите души, които днес се извисяват и сияят чудно с всичките си девет етажа. Някои от мъчениците едва били започнали своето строителство и успели да издигнат само етаж или два. Други пък едва ден по-рано (а понякога и само час преди това) се нарекли

християни и погинали заради Христа. За тяхната духовна жертва Господ ще ги награди с дворци за душата, които са построени от първия до последния етаж, тъй като те са били като работниците, които Господ бил наел едва вечерта и им заплатил със същото, с което и на онези, които се трудели през целия ден. Св. Адриан бил римски офицер и той, поразен от жертво-готовността и търпението на християните, сам приел тяхната религия. „Ти да не би да си полудял, Адриане!?” - го попитал императорът езичник. - „Не, повелителю, аз едва сега придобих истински ум”, му отговорил мъченикът за Христовата вяра.

И в наши дни има места за мъченичество и е пълно с мъченици. Милионите страдалци в Русия свидетелстват и напомнят на целия свят, че все още продължават апостолските времена и Господнята жътва днес е все така изобилна, както и през предишните времена. Само че вярващите биват измъчвани и преследвани дори и там, където няма официални гонения срещу християнството. Например наша съседка беше пребита от съпруга си - безбожник, който я обруга и изгони на улицата само заради това, че жена му вярва в Бога и се моли. Нима на нея и е необходим гонителят срещу християните император Нерон, ако в собствената и къща живее нейния си Нерон, който я е обрекъл на мъченичество заради Христа? Един гимназист се върнал от училище вкъщи, целият облян в сълзи заради това, че съучениците му го ругаели и му се надсмивали, когато той им казал, че обича Исуса Христа. Един войник получил плесница заради факта, че се прекръстил, когато застанал в строй. Тези всичките са почетни строители на райски пирамиди, които на онзи свят неминуемо ще се удостоят с честта да застанат в необозримите редици на войнствата, съставени от Божии угодници, които заради Христа са претърпяли ругатни, издевателства, побои, клевети и дори най-позорна смърт. Деветият етаж от техните пирамиди ще бъде изцяло обогрен с кървави рубини, които се преливат в чудесното сияние на небесата. На този етаж ще се видят и ще се срещнат всичките, пострадали заради Христа в този живот.

КУЛАТА НА РАДОСТТА

С деветия етаж свършва райската пирамида. Обаче над него се извисява още нещо, което наподобява на десети етаж или по-скоро напомня на един вид фар, който осветява цялата пирамида, в чиято основа е смирението, а на най-горния етаж е мъченичеството. Людете не се трудят за съграждането на този светилник, тъй като него го поставя Сам Господ от Себе Си и от любовта Си. И понеже този фар създава неизказана радост във всяка една душа, стига само последната да го види, затова той се нарича Кулата на радостта. Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небесата. И радост, и веселие, пък и награда! Не става дума за онази радост, която свършва, а за безкрайната такава. Не за онова веселие на плътта, което приключва с тъга и разочарование, а за духовното веселие, което означава вечна духовна наслада. И

не за онова заплащане, което се дава на надничаря, а за заплатата на сина; и не от стопанина - чужденец, а от Отца; и не за заработено време, а от любов.

Кулата на радостта изглежда по-скоро като спускаща се от небесата, отколкото като издигаща се от земята. С нея Господ сякаш идва на среща с човека, който изгражда дворец на душата си. В действителност с Кулата на радостта Творецът украсява и освещава цялата ни райска пирамида. Кулата на радостта свети цялата с невиджана светлина като една огромна диамантена скала. Сияещите лъчи осветяват цялата постройка от първия до последния етаж, като нежно сливат в едно всичките етажи на пирамидата в живо и неделимо цяло.

В заключение на разказа трябва да се отбележи: нека никой не направи грешката и не приеме изграждането на райската пирамида като някаква земна постройка. Тази пирамида не е материална, а духовна. Обаче независимо от това, че тя не е материална, пирамидата е реална, много по-реална от всяко едно видимо здание. Райската пирамида, която се вижда от небесата и се намира извън човешкото тяло, напомня на човека, но не на всеки един човек, а на Богочовека, на Самия Господ Иисус Христос. Тъй като в Небесното Царство не може да влезе никой, който не прилича на Иисуса Христа и затова той не може да внесе в него никаква своя постройка, която да се различава от сградата, която е записана, планирана и обявена от Господа. И когато дойде ред да се разделяме със земното си тяло, тогава ще видим ясно - ние ще наблюдаваме, както и всичките Господни ангели, какво ние като християни, сме създали през своя живот, какво сме построили на основите на Иисуса Христа. Нека си припомним думите на Христовия слуга апостол Павел: „Ако върху тая основа някой зида със злато, сребро, драгоценни камъни, дървета, сено или слама, - на всекиго делото ще стане явно: денят ще го покаже; защото чрез огън се открива, и огънят ще изпита, какво е на всекиго делото. И ако някому делото, що е зидал, устои, той ще получи награда. А комуто делото изгори, той ще бъде ощетен,” (1Кор. 3:12-15).

Господу Богу нашему вечна слава и хвала. Амин.

Свети Николај Велимировић. Рајска пирамида

© Превод от сръбски: Маргарита Хаджипейкова

© Издателство „Православна класика“, 2014

Тел. за поръчки: 0887839319